criaturas

decembro 2015 · #numerodous

39 43 8248

imaxe: *A Casa da Lectura en Gondomar, un exemplo de traballo directo cos hábitos lectores.*

2
ESPAZO LECTURA

TEXTO: CONCHA COSTAS

A rebelión lectora de Espazo Lectura

Texto: Concha Costas
Presidenta de Espazo Lectura
http://www.espazolectura.gal

No ano 2006 daba os seus primeiros pasos en Gondomar un proxecto singular de fomento da lectura promovido por un grupo de persoas que a comezos do 2008 constituíu formalmente a asociación Espazo Lectura co obxectivo de desenvolver actividades de promoción do libro e a lectura.

Case dez anos despois, Espazo Lectura mantén no Val Miñor un programa que, ademais doutras iniciativas puntuais, ten a súa base nas propostas continuadas, de periodicidade fixa, cunha programación estable que inclúe máis de cen actividades ao ano, tanto para público infantil como adulto, que é posible grazas ao traballo entusiasta e rigoroso dun amplo equipo humano de voluntariado da lectura: vinte e cinco persoas que coordinan clubs de lectura, organizan sesións de dinamización lectora na Casa da Lectura, contan contos na Biblioteca Municipal, preparan actividades de formación, elaboran guías de lectura, deseñan materiais e moitas outras tarefas que fan posible un proxecto que demostra que se pode vivir a lectura como algo individual e silencioso pero tamén como unha actividade socializadora e compartida, promovendo unha rebelión que fai da lectura unha poderosa ferramenta de cambio social.

Os primeiros pasos: o Contomar

O xermolo deste proxecto atópase nunha actividade que un grupo de persoas comezou a desenvolver na Biblioteca Municipal de Gondomar en febreiro de 2006: o Contomar, un contacontos semanal para nenos e nenas de máis de tres anos. A Biblioteca Municipal de Gondomar non tiña naquel momento ningunha actividade de dinamización, nin infantil nin de adultos, e o Contomar conseguiu encher de familias e de vida aquel espazo que comezou a converterse en punto de encontro cos libros e a lectura. Case dez anos despois, o Contomar segue fiel á súa cita semanal: cada luns, ás 18:00h, unha media de corenta nenos e nenas asisten durante unha hora a unha sesión de contos na que son os propios pais e nais os que contan as historias, sempre en galego e sempre con libro, porque o que o Contomar busca é achegar as persoas ao libro e á lectura, facer de mediador e romper a barreira de distancia que moita xente aínda sente respecto do libro e das bibliotecas.

Logo destes case dez anos de Contomar, valoramos moi positivamente o feito de que esta actividade se consolidase cunha importante participación de xente e que se convertese nun punto de encontro no que nais e pais comparten cos seus fillos e fillas unha experiencia de lecer vencellada aos libros e a lectura, que ten como espazo de referencia a Biblioteca Municipal, un servizo público que debe actuar como auténtico motor de dinamización cultural e como elemento compensador de desigualdades sociais.

Os clubs de lectura: espazos para a conversa arredor dos libros

Aquela semente inicial agromou e medrou arredor dun grupo de persoas preocupadas pola lectura como actividade de ocio, pero tamén como camiño para mellorar o nivel cultural e a calidade de vida dunha sociedade. A finais do ano 2007 esa reflexión fai que se dean os primeiros pasos para a creación de espazos estables de conversa arredor do libro e a lectura, tamén para o público adulto. Constitúese formalmente Espazo Lectura e comeza a xestarse unha proposta de actividades diversificada na que os clubs de lectura van ter un protagonismo especial. Baixo unha fórmula común (grupos de persoas que len un mesmo libro, cadaquén pola súa conta, para logo

reunirse e conversar sobre esa lectura), Espazo Lectura bota a andar varios clubs de lectura: o club de lectura compartida *Lendo contigo* (para nais e pais e para nenos e nenas de 7 a 11 anos), o club *Sete vidas* (de narrativa), o club *Lecturas debuxadas* (especializado en banda deseñada) e o club de formación lectora (sobre libros relacionados co fomento da lectura).

• O club de lectura compartida *Lendo contigo*

Desde decembro de 2007 funciona o club de lectura compartida *Lendo contigo*, dirixido a nais e pais e a nenos e nenas de 7 a 11 anos. Cada mes proponse un libro para leren na casa os nenos e nenas e o seu pai ou a súa nai e logo, o último sábado do mes, reunímonos na Biblioteca Muncipal para conversar sobre o libro e manter un encontro co autor ou autora. Os nenos e nenas reciben unha pequena guía de lectura na que se lle propoñen preguntas, buscas de información e xogos que permitan un mellor aproveitamento da lectura. Ademais, dispoñen dun pasaporte lector no que lles imos poñendo selos que deixan constancia das diferentes etapas da súa viaxe pola lectura. Desde a sesión inicial, da man de Agustín Fernández Paz e o seu libro *Un tren cargado de misterios*, son moitos os autores e autoras que pasaron polas sesións do *Lendo contigo* e compartiron cos nenos e nenas reflexións sobre os seus libros, nuns encontros que favorecen o achegamento das familias á riqueza e diversidade da nosa literatura infantil e xuvenil: Miguel Vázquez Freire, Antonio García Teijeiro, Fina Casalderrey, Cándido Pazó, Xavier López Rodríguez, Paula Carballeira, María Reimóndez, Concha Blanco, Ana Mª Fernández, Gloria Sánchez, Xabier P. DoCampo, Susana Lamela, Xerado Quintiá, Elvira Riveiro, Xosé A. Neira Cruz, Antón Cortizas, Jacobo Fernández Serrano, Xosé L. Vilar, Pepe Carreiro, Manuel Janeiro, Xelís de Toro, Roberto Salgueiro, Marica Campo, Fausto Isorna, Silvestre Gómez Xurxo, María Solar, Diego Rey, Ramón Caride, Daniel Ameixeiro, Francisco Castro, Ánxela Loureiro, X. H. Rivadulla Corcón, Xoán Babarro, Antonio Yáñez Casal, Manuel Rivas, Érica Esmorís, Carlos Freire, Sabela Núñez Singala, Pere Tobaruela, Ledicia Costas, Helena Villar, María Canosa ou Sara Barreiro. Con este club de lectura preténdese fomentar a lectura como actividade compartida dentro do ámbito familiar e estimular nos nenos e nenas o hábito da lectura crítica, así como favorecer o coñecemento dos autores e autoras da nosa literatura e a conversa arredor da lectura.

• O club *Sete vidas* e o club *Lecturas debuxadas*.

A carón das propostas estables dirixidas ao público infantil, xurdiron a finais do 2008 outras específicas para público adulto, dous clubs de lectura de periodicidade mensual que se celebran na Biblioteca Municipal. O primeiro martes de cada mes celebra as súas sesións o club *Sete vidas*, dedicado a ler narrativa, e o terceiro martes reúnese o club *Lecturas debuxadas*, especializado en banda deseñada.

O club *Sete vidas* propón cada mes a lectura dunha novela ou dun volume de rela-

tos, maioritariamente da literatura galega, aínda que tamén inclúe de cando en vez traducións doutras linguas para o galego. As sesións de conversa arredor do libro compleméntanse en moitas ocasións cun encontro co autor ou autora, ou co tradutor ou tradutora, e mesmo con outras iniciativas como a proxección dalgunha película, a asistencia a algunha montaxe teatral ou a participación nun roteiro literario, iniciativas sempre relacionadas cos libros propostos. Nestes anos de vida do club mantivéronse encontros con autores e autoras como Miguel Anxo Murado, Gonzalo Navaza, Xurxo Borrazás, Rosa Aneiros, Begoña Caamaño, Pilar Buela, Manuel Portas, Alberto Lema, Xosé Cid Cabido, An Alfaya, José Luís Prieto, Santiago Lopo, Xulia Alonso, Agustín Fernández Paz, Miguel Anxo Fernández, Víctor Freixanes, Pedro Feijoo, Antón Riveiro Coello, María Xosé Queizán, Rexina Vega, María Reimóndez, Dolores Redondo, Puri Ameixide, Diego Ameixeiras, Berta Dávila, Alfonso Álvarez Cáccamo, Anxos Sumai, Xurxo Souto, Ramón Vilar, Manuel Núñez Singala, Mercedes Leobalde, Manuel Iglesias Turnes ou Fran P. Lorenzo, así como con tradutores e tradutoras como Xoán Abeleira, Mona Imai, Isabel García Fernández, Estela Vilar, Begoña R. Outeiro, Saleta Fernández, Eva Almazán ou Moisés Barcia.

O club *Lecturas debuxadas* funciona cunha fórmula semellante ao *Sete vidas*: cada mes proponse a lectura dun cómic e o grupo

reúnese o terceiro martes de cada mes para conversar arredor desa lectura, tanto respecto dos contidos como da parte gráfica, conversas que se complementan coa presenza de autores e ilustradores (Jacobo Fernández, Kiko da Silva, David Rubín, Manel Cráneo, Ramón e José Manuel Trigo, Dani Montero, Brais Rodríguez, Alfredo López *Tokio*, Mariano Casas, Inacio Vilariño e Iván Suárez, Miguelanxo Prado, Antonio Seijas, Gemma Sésar, Jano, José Domingo, Luís Davila, Fran Bueno, Xosé Tomás ou Víctor Rivas), o que nos permite tamén ir ampliando o coñecemento da situación actual da banda deseñada en Galicia.

A Casa da Lectura

A Casa da Lectura é unha experiencia singular, unha biblioteca e un centro de dinamización en torno ao libro e a lectura no ámbito rural. Inaugurada en maio de 2009, acolleu desde a súa apertura todos os mércores sesións semanais de dinamización desenvolvidas por un variado equipo de contadores e contadoras que, partindo sempre de dous ou tres contos ou textos poéticos, fanlles aos nenos propostas relacionadas con outras áreas de expresión e con diferentes aprendizaxes. Ademais, grazas ao acordo establecido por Espazo Lectura con doce editoriais galegas que se fixeron socias-protectoras da asociación, a Casa da Lectura acolle tamén unha actualizada biblioteca que serve de base para o desenvolvemento das actividades aos tempo que lles ofrece servizo de préstamo ás familias que participan nas sesións de dinamización dos mércores e, en xeral, a todos os usuarios e usuarias.

As sesións de dinamización da Casa da Lectura son nestes momentos un dos proxectos máis innovadores e orixinais de Espazo Lectura, pois están permitindo experimentar diferentes fórmulas para achegar os nenos e nenas ao mundo do libro e a lectura, presentándoa como unha porta que se abre a outras experiencias, coñecementos e aprendizaxes.

Por outra banda, a Casa da Lectura, ademais de ser a sede da asociación, acolle outras sesións de actividades ou grupos de dinamización como as Noites golfas ou o Comando Le, así como a sesión anual da Fogueira dos versos. Ademais, Espazo Lectura está a traballar nun ambicioso proxecto co que quere converter a Casa da Lectura nun futuro Museo do Conto.

O Comando Le

O Comando Le é un grupo de activismo cultural dirixido a rapaces e rapazas de 12 a 15 anos que se constituíu dentro de Espazo Lectura en outubro de 2012 e que se reúne con periodocidade mensual. Co Comando Le, Espazo Lectura pretende ofrecer un espazo no que os adolescentes, partindo da lectura, a música, o cine ou outras expresións culturais, poidan reflexionar e debater sobre diferentes temas que lles interesen e compartir con rapaces e rapazas da súa idade as súas reflexións, experiencias e recomendacións.

Ao longo destes anos as propostas foron moi variadas: proxección e debate de películas; lectura, debates e encontros con autores e autoras da nosa literatura como Carlos Negro ou Ledicia Costas; obradoiros de escrita con poetas como Elvira Riveiro, Carlos Negro ou Fran Alonso; obradoiros de música e poesía ou de encadernación. Ademais, os membros do Comando Le dedican parte do tempo das súas sesións a preparar actividades de dinamización lectora para os nenos e nenas que participan nas actividades infantís de Espazo Lectura como o Contomar, as sesións dos mércores na Casa da Lectura ou a Noite na Biblioteca.

Contos en cueiros

Contos en cueiros é unha actividade dirixida a bebés de 0 a 3 anos e as súas nais e pais que pretende crear un espazo de encontro no que as cancións, os contos e os xogos son o xeito de achegarmos os máis pequenos á lectura. As sesións celébranse habitualmente o último venres de cada mes na Biblioteca Municipal.

A actividade inaugurouse en novembro de 2012 coa charla "Os bebés tamén len", impartida por Ana Abelenda, contadora e especialista en animación á lectura en Educación Infantil, e continuou en decembro dese mesmo ano coa actuación de Guillerme Fernández e Xabier Díaz, que ofreceron un concerto do disco *Arrolos*

de salitre, con cantigas de berce e arrolos destinados especialmente a bebés. Desde entón fóronse combinando charlas informativas para familias, sesións organizadas polo equipo coordinador da actividade (integrando contos, cancións e ladaíñas con diferentes estratexias de estimulación sensorial) e outras propostas nas que contamos coa participación de profesionais convidados como Charo Pita ou Bea Campos e David González.

Arredor de Contos en cueiros, naceu a Banda dos Cueiros, un proxecto musical que foi preparando e consolidando un repertorio dirixido e adaptado a bebés, como complemento das propostas que se van deseñando nas sesións. Ademais, dentro da programación de Contos en cueiros e grazas á colaboración do Concello de Gondomar, pasaron por Gondomar espectáculos para bebés como *Viaxe a Dadá* e *Chíos* de Teatro da Semente, *Glub, glub* de Caramuxo Teatro ou *Gatuxo* de Magin Blanco.

Outras actividades

Ademais destas actividades estables de periodicidade semanal ou mensual, a programación de Espazo Lectura inclúe outras propostas de carácter anual ou puntuais como obradorios de ilustración para público infantil nos que participaron ilustradores como Chus Ferrín, Óscar Villán, Fino Lorenzo ou Kiko da Silva; obradoiros de escrita para adultos, como o celebrado baixo a dirección do poeta Carlos Negro; numerosas sesións de contos dirixidas aos centros de ensino da zona; as *Noites golfas*, espectáculos interdisciplinares relacionados co libro e a lectura a través da música, o teatro, a performance...; e accións lectoras como a iniciativa *Bookcrossing no Val Miñor* (desenvolvida no ano 2008 en colaboración cos tres concellos do Val Miñor), a campaña *Onde hai libros hai futuro* (desenvolvida no ano 2010 nos centros de ensino primario da comarca), a Sentada Lectora organizada en abril do 2012 para encher a alameda de Gondomar de xente lendo ou o *Asalto poético* celebrado no 2013 polas rúas e establecementos comerciais de Gondomar.

Dentro destas actividades anuais, destacan dúas dun xeito especial:

O *Dar de ler coma quen dá de beber,* unha sesión de lecturas compartidas en voz alta